

Entrevista a Álvaro Gil Robles, defensor del poble

“No em tremolarà mai la mà”

El successor de Joaquín Ruiz Giménez explica en aquesta entrevista exclusiva per a EL TEMPS la seva preocupació per l'augment del racisme a l'estat espanyol.

Si hi ha alguna cosa que distingeix Álvaro Gil Robles, defensor del poble, és la seva cordialitat humana i la seva obsessió per la defensa dels drets fonamentals en el terreny professional. Darrere del seu rostre de bon nen, s'endevina una personalitat poc temptada pel poder o per la brillantor d'un càrrec de ressonàncies positives. En el seu despatx del madrileny carrer d'Eduardo Dato, Gil Robles es troba immersit en plena batalla per a donar a conèixer als ciutadans les possibilitats de defensa que el defensor del poble els ofereix contra els abusos de les diferents administracions de l'estat. Perquè, i aquesta és una dada poc coneguda, Álvaro Gil Robles té competències en totes les comunitats autònomes, per sobre dels altres defensors del poble, com el síndic de greuges català o l'arateko basc, que veuen restringida la seva actuació al seu àmbit natural i sempre a les ordres del seu homònim estatal.

Gil Robles té una especial sensibilitat envers els diferents col·lectius d'immigrants que, per onades, arriben al territori de l'estat. Potser és la seva antiga condició d'exiliat—Álvaro Gil Robles va néixer a Lisboa— el que fa que es preocupi d'aquests casos preferentment.

Una altra de les característiques del defensor del poble és la seva habilitat a l'hora d'esquivar qualsevol pregunta que impliqui una opinió de tipus polític o un judici a altres institucions. Sap perfectament quins són els seus límits i mai no els depassa. Una postura si més no intel·ligent que li ha permès aconseguir un escrupolós respecte envers la seva persona i envers la institució que representa.

NI AMB LA JUSTÍCIA NI AMB
L'EXÈRCIT

—¿Quins són els seus límits d'actuació?

—Els límits serien de doble naturalesa.

“Vull que hi hagi llum i taquígrafs en la meua actuació”.

El defensor del poble pot admetre queixes només en els supòsits en els quals el ciutadà planteja un conflicte amb una administració pública. És igual que sigui municipal, d'una diputació, d'una comunitat autònoma o de l'estat. Tampoc hi ha limitació pel fet que el ciutadà sigui espanyol o estranger. L'única condició és que es

tracti d'un conflicte amb una administració pública. No puc entrar, en conseqüència, en el món dels problemes privats. Sovint els ciutadans venen i ens plantejen revisions de sentències que no els són favorables, i ens demanen que les revisem. No podem fer-ho. No és competència nostra revisar les sentències dels tribunals. Insis-

teixo, només ens ocupem de queixes que afectin les institucions públiques.

Dins d'aquestes, la llei estableix dues limitacions: primera, les queixes que fan referència a l'administració de justícia, ja que el defensor del poble les ha de remetre al ministeri fiscal, que és qui realitza les gestions, la investigació i finalment dóna una resposta...

—*O sigui que, en aquest cas, és un element consultiu.*

—No, no. Es tramita la queixa i el fiscal esbrina perquè aquest plet es troba paralitzat i contesta a través del defensor del po-

vam remetre directament al Ministeri de Justícia.

Diguem que aquest tipus d'actuacions no estan previstes en la llei de la nostra institució però tampoc estan prohibides. Aleshores, hem arribat a un acord amb el Consell General del Poder Judicial, gràcies al qual en algunes qüestions podem anar directament a aquest Consell sense haver de passar a través del ministeri fiscal. Això ha donat fins ara molt bons resultats. Amb això hem demostrat que el defensor del poble no solament deu sinó que pot entrar en el camp del poder judicial i que no

queixes contra el comandament de la defensa nacional, o sigui, decisions que afecten aquest comandament.

—*¿I això quina justificació té?*

—Una justificació lògica i que s'aplica en totes les institucions similars a aquesta arreu d'Europa. Una decisió, per exemple, del govern o del Ministeri de Defensa sobre la compra de material bèl·lic no pot ser objecte de cap queixa. És una decisió del govern que pot debatre's en les Corts, o davant l'opinió pública, però que no és en cap cas un acte irregular de l'administració pública. Tampoc no pot ser objecte de queixa la instal·lació d'una base militar en qualsevol lloc del territori. És una decisió política. Es pot estar d'acord o no amb l'enviament d'uns vaixells en una missió. Però la decisió militar està per sobre. I en aquest tipus de decisions, tots els *Ombudsman* del món tenen limitacions. En canvi, no hi ha cap limitació, i és part del nostre treball diari, sobre les queixes que afecten la situació del ciutadà que fa el servei militar.

—*En aquest aspecte concret, ¿el defensor del poble creu que es pot enviar un noi a una zona de guerra independentment que hi vulgui anar o no? ¿Té alguna capacitat d'intervenir en un cas com aquest?*

—No, cap. Estem en un supòsit de comandament de la defensa nacional i no podem intervenir. És com si una unitat l'envien a fer maniobres a Las Alpujarras, no és una decisió que pugui ser fiscalitzada pel defensor del poble. Es podrà discutir a qualsevol altre lloc, però institucionalment tinc aquesta limitació. En canvi, puc entrar en tots els supòsits de si reconeixem legals per al servei militar; respecte a l'objecció de consciència; tractes vexants dins el servei militar; situació sanitària; habitabilitat, accidents durant el període militar, assegurances per als accidentats, etcètera. És a dir, tot tipus de drets constitucionals als quals té dret el ciutadà que fa el servei militar. Així mateix també defensem els drets dels militars professionals, els quals poden venir, i de fet ho fan, regularment a nosaltres.

—*Els pares de molts dels nois que són al Golf no deuen estar d'acord en aquest aspecte, ja que potser han estat violats els seus drets o els drets dels seus fills. I a més sense capacitat de defensa...*

—Tornem al mateix. És un problema legislatiu. És a dir, mentre en aquest país hi hagi el servei militar obligatori he de respectar-lo.

—*¿Pot denunciar queixes sobre violacions de drets constitucionals?*

ble. Després hi ha un altre tipus de queixes que afecten al funcionament dels jutjats, falta de material, funcionaris, etcètera. Que el defensor del poble envia d'ofici al Ministeri de Justícia. Per exemple, fa poc vam intervenir en una queixa que apareixia a la premsa al voltant d'una mala dotació en els jutjats de Badalona, i la

afecta per a res la seva independència. Senzillament, fiscalitzem el bon funcionament d'un servei públic. Això és tot.

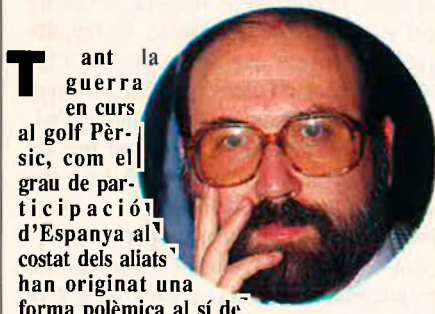
DEFENSA NACIONAL

La segona limitació seria, i crec que és l'única clara en la llei, quan es plantegen

J. SUAREZ

Discussions secundàries

Tant la guerra en curs al golf Pèrsic, com el grau de participació d'Espanya al costat dels aliats han originat una forma polèmica al sí de la nostra societat, si bé no entre els parlamentaris i polítics. El Congrés de Diputats i el Senat han donat suport per una gran majoria, que el govern quantifica sovint en el 94%, a la política governamental pel que fa a aquest conflicte, de manera que solament algunes minories, principalment IU-IC i Euskadiko Eskerra, han mostrat una oposició frontal a la campanya militar i a les seves derivacions. El fet que alguns grups, com són ara el PP i CiU, s'hagin mostrat més durs encara que el govern central, permet a aquest fins i tot d'aparèixer com a moderat i moderador, actitud que el PP interpreta com les habituals giragones i ambigüitats del govern socialista en els moments de crisi o de presa de decisions importants. El cas és que per un costat el govern ha disposat d'un còmode suport al Parlament i ha aïllat IU-IC, i que els debats s'han centrat en aspectes secundaris, com per exemple la política informativa.

Ara bé, aquesta coincidència de criteris entre els dirigents polítics estatals no pot amagar que la crisi del golf ha palesat les profundes divergències sobre altres aspectes bàsics de la vida política espanyola. Per posar un exemple, s'han eixamplat les diferències sobre el grau de professionalització de l'exèrcit i sobretot sobre la llei d'objecció de consciència, que durant aquestes darreres setmanes s'ha mostrat clarament insuficient i mal feta. L'aspecte militar de la crisi serà sens dubte una de les conseqüències més greus que caldrà tractar en el futur immediat. També caldrà revisar tota la política europea després de les diferències observades entre les potències continentals, i és possible que les previsions unionistes se'n vagin a n'orris.

L'ajornament dels problemes comporta una acumulació per a les primeres setmanes de la pau, i ja cal que el futur nou govern es tregui la son de les orelles per poder afrontar tots els afers que l'actual va embassant i acumulant, com si només existís la guerra del Golf. En qualsevol cas, les eleccions ja s'acosten i llavors es podrà veure i comprovar si el divorci existent entre els partits parlamentaris i el carrer és tan gran com diuen alguns o no.

Josep M. Sanmartí

—Aquí es tramiten absolutament totes les denúncies en aquest terreny: llibertat d'expressió, maltractaments (molts agents estan suspesos de les seves funcions gràcies a actuacions nostres). També interveïm en la situació de les presons, que regularment visitem sense previ avís. Fa poc hem fet una inspecció d'aquestes en les presons militars i he de dir que mai una institució civil havia entrat en una presó militar. Gràcies a aquesta investigació el Ministeri de Defensa ha posat ordre en el seu sistema penitenciari.

ACTUACIÓ IMMEDIATA

Vull dir amb tot això que actuem immediatament allà on hi ha una vulneració del dret constitucional. En aquests casos no em tremolarà mai la mà i seré taxatiu contra la vulneració de drets fonamentals.

—*No fa gaire va tenir problemes amb el conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya a propòsit de la greu situació de les presons catalanes...*

—El que hem fet respecte a Catalunya és el mateix que fem amb la resta de l'estat. Vam visitar les 86 presons de l'estat i vam fer un informe que va provocar un canvi substancial en tota la política penitenciària. En el cas català vam fer un informe específic, perquè és l'única comunitat autònoma que té traspassades les competències en aquesta matèria. I, la veritat, no crec que hàgim descobert res que la opinió pública catalana no conegués ja. Dir que la presó Model de Barcelona ni és Model ni res que se li assembli és una realitat tan gran com una casa de pagès. Dir que hi ha problemes de superpoblació en algunes presons catalanes, i que n'hi ha de noves que estan infrutilitzades, és dir una cosa que tothom ja sap.

Creç que les administracions han d'acostumar-se a pensar que la institució del defensor del poble s'ha creat per reflectir allò que va malament, no per fer una posició laudatòria de res. I ho fem amb un esperit constructiu, i perquè la nostra funció constitucional és aquesta. De totes maneres, i en el cas concret de Catalunya, tinc la satisfacció personal que el director general d'institucions penitenciàries m'ha donat la raó en tot allò que hem dit. Treballa seriosament i em truca regularment per explicar-me en quin punt es troben les coses. Estic molt satisfet per això, encara que hi hagi altres persones que els molestin els nostres informes.

—*Com són les relacions amb els altres defensors del poble tenint en compte que vostè té competències que estan per*

sobre de les d'ells?

—No hem tingut cap problema. Ens reunim tots dues vegades a l'any i discutim els problemes comuns. Estem en perfecte contacte i aquesta setmana firmo amb el síndic de greuges el primer acord institucional de col·laboració i cooperació entre nosaltres. S'ha de tenir en compte que les competències del defensor del poble s'estenen a totes les administracions de l'estat i els defensors autonòmics només tenen competències en el seu àmbit. I per evitar duplicitats i xocs de competències és necessària la coordinació.

RACISME PREOCUPANT

—*Què opina sobre els continus actes de xenofòbia i racisme envers la població immigrant?*

—És un tema preocupant, però no solament d'ara, ja que nosaltres el denunciem des de fa temps. Hi ha sectors de la població que han patit situacions de discriminació molt importants i que han estat silenciats perquè era molt còmode silenciar-los. Cal reconèixer, d'altra banda, que darrerament s'ha produït un fenomen *in crescendo* que és l'arribada massiva d'estrangers en procés d'emigració econòmica i política procedents dels països del Magrib i d'altres llocs. És una realitat molt greu de fam, persecucions, misèria... que empeny aquestes persones a fugir dels seus països i no se'n pot parlar amb frivolitat. Però també cal tenir en compte que les societats europees no poden assimilar tota aquesta càrrega indiscriminadament. Aleshores es planteja regularitzar i limitar tota aquesta entrada d'immigrants. Tot això genera situacions de clandestinitat, d'especuladors de la vida humana, de carència de permisos de treball, d'amuntegament, d'explotació per part d'empresaris desaprensius, d'acusació a aquests col·lectius de tràfic de drogues i robatoris, etcètera. I Espanya, que no havia aconegut fins ara aquest fenomen, s'ha adonat de l'existència del racisme i que hi ha persones que són racistes. Tot això ens ha conduït a aquesta generació de nuclis de població no regularitzats (negres, àrabs, gitanos...) i que són vistos amb recel per la resta dels ciutadans.

Al mateix temps, aquest fenomen ens ha agafat per sorpresa, amb una administració desorganitzada i no preparada per a assumir-lo. I en els darrers anys, hem denunciat constantment la lentitud administrativa per resoldre aquests problemes. El nostre informe sobre aquest fet ha provo-

cat que aquest mes de març es debateixi a les Corts la racionalització d'aquestes situacions i espero que hi hagi consens.

Ho he dit molts cops a la tribuna del Congrés: no ens oblidem mai que els espanyols no fa gaire emigràvem a milers. Per tant, el que no volíem que ens fessin aleshores, no hem de fer-ho ara nosaltres.

CULTURA DEMOCRÀTICA

—*Des de la seva posició privilegiada d'observador de la vida del país, ¿com veu el respecte als drets i llibertats del ciutadà?*

—No vull ser pretencions pel que fa a l'anàlisi polític. Crec que aquest és un país que està en un desenvolupament econòmic notable, que té tots els problemes d'un país en aquesta situació. Tenim una democràcia encara jove, unes institucions que cal renovar en la seva mentalitat, en els seus funcionaris i en les seves estructures administratives, i aquesta renovació ha d'arribar també als municipis i a les comunitats autònomes. De totes maneres crec que el moment és molt positiu. Hem d'anar sedimentant una profunda cultura democràtica. Crec que Espanya té problemes de tot tipus, però des d'aquí i des d'altres institucions, hem de treballar per tal d'arreglar-les. Una dada positiva és que el 90% de les queixes que rebem en aquesta casa afecten al funcionament de l'administració. Les queixes sobre violació de drets fonamentals, són mínimes.

—*¿Es troba còmode enmig de l'administració socialista?*

—Jo em trobo còmode enmig de l'administració de l'estat, que és socialista, de la catalana, que no és socialista, i de la basca o de la gallega, que tampoc són socialistes. No li poso color a les coses. L'única cosa que vull és servir els ciutadans...

—*¿Ha rebut algun tipus de pressions?*

—...No, no he rebut cap tipus de pressió. I he de dir que tots han estat molt respectuosos amb la institució que represento. Mai no s'ha dit ni fet res contra recursos d'inconstitucionalitat presentats pel defensor del poble. També és cert que mai he interferit en res que no sigui de la meva exclusiva competència, que és la del servei als ciutadans i a la constitució. Aquesta és la base: el consens i la neutralitat. I una altra cosa, *luz i taquígrafos* per a tot allò que faig.

José Miguel García Mateache